

Terörizm Amaçlı Yeni Medya Kullanımı, Stratejisi ve Taktikleri: Alternatif, Radikal ve Taktiksel Medya Pratikleri

Zeliha OÇAK*

"Hocam bana, kurnaz yöntemlerin olduğu yerde kurnaz çalışmaların ve kurnaz çalışmaların olduğu yerde de kurnaz kalplerin olduğunu söyledi. Kurnaz kalp taşıyan birisi ise kendi doğasının saflığını bulanıklaştırmıştır; doğasının saflığını bulanıklaştıran birisi de ruhunun sakinliğini bozmuştur ve ruhunun sakinliğini bozan, ruhunu tedirgin eden birisiyle Tao beraber yürümeyecektir. Konu benim bu icadı bilmemem değil, benim onu kullanmaktan utanç duymam gerektiğidir".
Chuang Tzu

Öz

İletişim çalışmalarında medya kullanımı konusu pozitivist yaklaşımlarla kişilerin, eleştirel yaklaşımlarla egemen grupların medya kullanımı açısından incelenmektedir. 1990'larda devletin, sıradan insanların, terör örgütlerinin ve medya pratiklerinin yer edindiği internette kültürel öğeler üzerinden ilerleyen enformasyon savaşının stratejisi ve taktikleri, eleştirel medya modellerine de eleştirel bir bakış açısı getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. 1970'lerde yükselişe geçen kültürel çalışmalar paradigmasının bir sonucu olan; alternatif, radikal ve taktiksel medya pratiklerinin yeni iletişim ortamlarını kullanımına eleştirel şekilde yaklaşma sayısı yok denecek kadar azdır. 1990'larda birçok sosyal yapı gibi dijitalleşen, kültürü radikal siyasal değişim için araçsallaştıran bu medya pratikleri, 1970'lerin yeni sol hareketlerinin bir uzantısıdır. Yeni sol teorisyenlerinin ve terör gruplarının politik bağlamda mevcut hiyerarşik düzeni yıkmak fikrinde uzlaşıda olması, medya pratikleri açısından da benzer bir stratejiyi paylaşabileceklerine işaret etmektedir. Strateji taktiklerin ustalıkla kullanılması sanattir. Yeni solun medya pratiklerinin medyayı taktiksel kullanımını ve terör propagandasının iletişim taktiklerini karşılaştırmalı inceleyen çalışmada, terör amaçlı medya kullanım stratejisi tanımlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Yeni Medya, İletişim Stratejisi, Enformasyon Savaşı, Alternatif Radikal Taktiksel Medya

The Use of New Media for Terrorism Purposes, It's Strategy and Tactics: Alternative, Radical and Tactical Media Practices

Abstract

The issue of media usage in communication studies is examined by positivist



Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 12.05.2020

Kabul/Accepted: 24.01.2021

DOI: <https://dx.doi.org/10.17336/igusbdt.735714>

* Dr. Öğr. Üyesi., Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yeni Medya Bölümü. İstanbul, Türkiye. E-posta: ocak.zeliha@gmail.com ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6753-0055>

approaches in terms of media use by individuals, and by critical approaches in terms of the use of media by dominant groups. The strategy and tactics of the information war, which progresses through cultural elements in the network environment, where the state, ordinary people, terrorist organizations and media practices took place in the 1990s, point out that a critical perspective should be brought to critical media models as well. The number of studies critically dealing with the use of new communication environment of alternative, radical and tactical media practices, which are a result of the cultural studies paradigm that started to rise in the 1970s, is scarcely any. These media practices that digitalized like many social structures in the 1990s and instrumentalize culture for radical political change are an extension of the new left movements of the 1970s. The agreement of the new left theorist and terrorist groups on the idea of destroying the existing hierarchical order in the political context indicates that they can share a similar strategy in terms of media practices. Strategy is the art of skillful use of tactics. In the study, which comparatively examines the tactical use of media practices of the new left and the communication tactics of terrorist propaganda, the strategy of using media with terrorist purposes will be defined and the strategy model of it will be schematized.

Keywords: Terrorism, New Media, Communication Strategy, Information War, Alternative Radical Tactical Media

1. Giriş

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geleneksel savaşların geri plana itilip asimetrik savaşların başlaması eşdeğer olmayan kuvvetler arasında çok yönlü bir mücadele başlatmıştır (Özer, 2018, s. 34). 1990'larda internet teknolojisinin toplumsallaşmasına eş zamanlı olarak hem devletler hem de gerilla hareketlerce ahlaki yapılandırıcı kültürel sahanın bir iktidar alanı olarak yeniden konumlandırılmaya başlandığına şahitlik edilmektedir (Huntington, 2015, s. 6; tacticalmediafiles.net, 2017; Gitlin, 2008, s. 62).

1990'larda toplumsallaşan internet teknolojisi birçok sosyal değişimi beraberinde getirirken farklı ideolojik hareketler de bu alana uyum sağlamıştır. Sosyal yapılar 1990'larda ağ ortamındaki kamusal alana simüle olurken, terör örgütleri ve devlet arasındaki mücadele de bu alana taşınmıştır. İnternet teknolojisi örgütlenmenin kolay olması, yayıncılık maliyetinin düşük olması ve geniş kitlelere erişebilme imkânı dolayısıyla terör örgütleri için bulunmaz bir fırsat sunmuştur. Terör grupları 1990'larda internette yapılanmaya başlamış, 2000'lere gelindiğinde ise neredeyse her terör örgütü bir internet sitesi sahibi olmuştur (Işık, 2009, s. 71). Kültürel üretimin yapıldığı iletişim sahasının mevcut toplumsal düzene karşı terör örgütleri tarafından kullanılıyor olması, şiddet yoluyla kendi iradesini toplumun geneline kabul ettirmeye çalışan terör örgütlerinin yeni iletişim ortamlarında şiddeti nasıl uyguladığını ve stratejisini soru işareti haline getirmektedir.

Modern terörizmi dört dalga halinde inceleyen David Rapoport (2004, s. 49) üçüncü dalganın 1960'larda başlayan yeni sol hareketler olduğunu belirtmektedir. 1960'larda yeni sol olarak anılan yeni toplumsal hareketler "radikal demokrasi" önermesi ile toplumsal değişim talep etmekteydi. Antonio Gramsci'nin takipçisi olan radikal demokrasi teorisyenleri kültür sahasındaki faaliyetler sayesinde gerçekleştirilecek bir devrimi tasarlamaktadırlar (Carpentier & Cammaerts, 2006, s. 967). Marx ve Engels'in (2013, s. 52) "üretim araçlarını kontrol edenler zihinsel üretim araçlarını da denetlerler" önermesini kültürel sahaya uyarlayan Gramsci (1997, s. 28), toplumun kolektif hafızasını oluşturan kültür sahasını bir mücadele alanı olarak tasarlamıştır. Bu sahadaki iletişimsel eylemleri emir komuta zincirinde olduğu gibi bir hiyerarşide kurgulayan

Gramsci (2012, s. 38), aşağıdan yukarıya doğru örgütlenen, egemen stratejiye "karşı bir strateji" önerisi sunmuştur. Fikirleri 68 kuşağı ile beraber tekrar popülerleşen Gramsci'den etkilenen Michel De Certeau, Herbert Marcuse, Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe, Felix Guattari gibi birçok düşünür kültür sahasını bir mücadele alanı olarak ele alarak stratejik açıdan yeniden tasarlamıştır. Gramsci'nin karşı stratejisini güncel koşullara ve siyasal konjoktüre göre yeniden yorumlayan Guattari'nin 'moleküler devrim' önerisi ve Laclau ve Mouffe 'radikal demokrasi' önerisi 68 kuşağının başlattığı, 1970'leri etkisine alan ve 1990'larda form değiştiren yeni sol hareketlerin politik amaçlarına hizmet etmek üzere tasarlanmış eylem ve örgütlenme modelleridir.

Taban hareketi -grassroot- olan bu siyasal hareketlerin medya uzantısı olan 'alternatif, radikal ve taktiksel medya', politik hedeflerinden dolayı kaçınılmaz olarak ideolojiktir (Atton, 2007, s. 34; Downing, 2003). İdeolojiler gruplar tarafından paylaşılan inanç ve düşünce sistemleridir (Dijk, 2003, s. 24). İdeolojiyi iktidar açısından ele alan Michel Foucault'a göre ideoloji oldukça üretken pratiklere ilişkin bir kavramdır. Düşünce sistemi içerisinde bireyleri önce yaratır sonra bastırır (Canpolat, 2005, s. 101). Bu yeniden yaratım ise yaratıcı bir yıkım niteliğindedir. Kişiyi yerleşik değerlerinden koparıp bir başka forma sokar. Louis Althusser (2000) ideolojiyi kişinin varlık koşulları ile yaşamak istediği hayat tarzı arasındaki hayali bir ilişki olarak tanımlamaktadır (s.50,51). Bu sebeple mevcut düzeni değiştirmek isteyen güç odakları, kişileri mevcut düzen hakkında düşündürmeyi, böylece tutum ve davranışlarında değişiklik gerçekleştirip taraftar üretmeyi hedeflemektedir. Bu davranış değişikliği mevcut düzene dair daha iyisini hayal ettirerek gerçekleştirilmektedir (McNally & Schwarzmantel, 2009, s. 29). Bu yeniden düşündürme sürecini teşvik eden yeni iletişim teknolojileri ise insanları yeniden icat eden araçlar olarak işlev görmeye başlamıştır (McLuhan & Fiore, 2001, s. 142). Aracın ve araçtan yayılan mesajın tüketicisi olan sıradan insanın medyayı kullanma şekli sayesinde ihtiyaçları, üretim şekilleri ve toplumsallaşma pratikleri yönetilmeye başlanmıştır (Dijk, 2003, s. 18). Egemenlik mücadelesindeki radikal hareketlerin bu araçları kullanım şekli ise açıklama bekleyen yeni bir sorunsal olarak gün yüzüne çıkmıştır.

1990'lar birçok alanda yöndeşmenin başladığı bir süreçtir. Bu süreçte 1970'lerde terörle birlikte anılan anarşist hareketler hak temelli aktivist hareketler olarak faaliyetlerine devam ederken (Tatar, 2013, s. 12; Atton, 2014, s. 33), 1990'larda dünyada barış ve demokrasi kavramlarının yükselen bir değer olmasıyla (Runciman, 2016, s. 127), kendisine taraftar üretmek isteyen etnik temelli terör örgütlerinin de hak temelli söylem cephesine geçiş yaptığına şahitlik edilmiştir (Işık, 2009, s. 53). Bu iki unsurun da aynı yıllarda dijitalleşmeye başlaması ve hak temelli söylem cephesine geçmesi, aralarındaki yöndeşmeyi çalışmanın sorunsalı haline getirmektedir. Terör örgütlerinin ve yeni sol hareketlerin yerleşik hiyerarşik düzeni değiştirme istekleri ve her ikisinin de siyasal amaçlı eylemler olması, medya pratikleri açısından da benzeş strateji ve taktikleri uygulayabileceklerine işaret etmektedir.

Galaktik ağda gerçekleştirilen iletişim olarak tanımlanan yeni medya, çok sayıda eleştirel yorumun rekabet ettiği bir iktidar alanıdır (Dewdney & Ride, 2006, s. 3). Siber uzamda gerçekleşen her şey yeni medya ile alakalıdır (Dewdney & Ride, 2006 s. 22-23). Kaosun tırmandırılması için elverişli olan yeni medya ortamında bölünmeler sayesinde yeni birleşmeler ve ittifaklar kurulabilir.

Stratejinin güç ve zaman öğeleri kapsamında yeni iletişim ortamlarının nasıl kullanıldığını inceleyen çalışmada, bu iki radikal örgütlenme modelinin yeni medyayı nasıl kullandığı terör olgusu kapsamında karşılaştırmalı araştırılacaktır. Çalışma kapsamında öncelikle ağ ortamında terör amaçlı medya kullanımı ve stratejisi araştırılacaktır. Stratejinin üç ögesi bağlamında mekân olarak ağ ortamının, 'güç olarak enformasyonun' ve 'zaman bağlamında enformasyon hızının' terörizm- bağlamında

araçsallaştırılması araştırılacaktır. Devam eden bölümde radikal, taktiksel ve alternatif medya pratiklerinin politik göstergesi olan radikal demokrasi, De Certeau, Marcuse, Laclau & Mouffe, Guattari'nin karşı strateji önermeleri bağlamında incelenecektir. Bir kamusal alan olan ağ ortamında radikal demokrat medya pratikleri, terör olgusu ve iktidar ilişkileri kapsamında tartışılacaktır.

Araştırmanın son bölümünde alternatif, radikal ve taktiksel medya pratikleri stratejinin güç ve zaman olgusu kapsamında ele alınacaktır. Bu medya pratiklerinin teorisyenleri olan Chris Atton, John Downing, John Downey, Garcia ve Loving'in medya kullanımına ilişkin ürettiği taktikler araştırılacaktır. Bu medya pratikleri ve terörizmin medya kullanım pratikleri karşılaştırmalı incelenecektir. Bu bağlamda terör gruplarının özgür basını manipüle etme, kendisini iradesini zorla kabul ettirme ve mevcut hiyerarşik düzeni yıkmaya hedefi ile radikal, taktiksel ve alternatif medya pratiklerinin strateji ve taktiklerinin benzeşliği tartışılacaktır.

Sonuç olarak enformasyon savaşında 'ötekilerin' gücü, mekânı ve zamanı kullanımı, güç ilişkilerini dönüştürmekte kullandıkları strateji ve eleştirel medya pratikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması analizi yapılacak, görünmez olan hiyerarşilerinin yapılanmaları ve stratejisi açığa çıkartılacaktır.

2. Terörizmin Yeni Medya Stratejisi

Her türlü korku salma amaçlı eylem terör olarak tanımlanmaktadır. Latince "terre" sözcüğünden türeyen terör kelimesinin titremek, titretmek, korkutmak, dehşete düşürmek, korkutup kaçırarak, caydırmak gibi anlamları vardır (Gençtürk, 2012, s. 3; Gökbnar & Gökbnar, 2010, s. 8). "Terör, ideolojisini belirli bir anlayışa, kültüre dayandırarak, gücünü, baskı, korku ve şiddetle sistemli bir şekilde kullanmayı ifade eder" (Balcıoğlu, 2001, s. 130). Halkın geneline korku salma ve yıldırma eylemlerinin sistematik şekilde belirli bir ideoloji çerçevesinde uygulanması terörizm olarak tanımlanmaktadır. Toplumla yönelik gerçekleştirilen şiddet olaylarıyla siyasal hedeflerin gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Terörizm bir oluş değil, bir süreçtir (Balcıoğlu, 2001, s. 130).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suçla Mücadele Ofisi'nin (UNODC, 2012) hazırladığı *İnternetin Terörist Amaçlı Kullanımı* başlıklı raporda, terörist grupların internet kullanımındaki birinci amacının propaganda yapmak olduğu belirtilmektedir. Terör örgütleri veya sempatanları geliştirdikleri sanal mesajlar, sunumlar, dergiler, ses ve video dosyaları, video oyunları ile multimedya iletişimi gerçekleştirirler (s.3).

Terör örgütleri interneti bireyi şiddete teşvik etmek ve/veya şiddet eylemlerini teşvik eden aşırılık yanlısı retorik yaymasına teşvik etmek üzere kullanmaktadır. Bir diğer kullanım hedefi ise bireyin belirli kolektif toplumsal değerlere olan inancını zayıflatmak için manipülasyonun kullanılması veya nüfusun bir alt kümesinde artan kaygı, korku veya panik duygusunu yaymak yer almaktadır. Dezenformasyon, söylentiler, şiddet tehditleri veya kışkırtıcı şiddet eylemleriyle ilgili görüntülerin yayılması internet ortamında gerçekleştirilen terör eylemleri olarak tanımlanabilir. Hedeflerinde toplumdaki savunmasız ve marjinal gruplar vardır. Yeni üyeler edinmek ve üyeleri radikalleştirmek üzere genellikle bir bireyin "adaletsizlik, dışlanma veya aşağılanma duygularından" yararlanırlar¹ (UNODC, 2012, s. 3,4).

Terör propagandası konusundaki en dikkat çekici nokta "kanaatleri değiştirmekten çok; kitlelerin aktif ya da pasif olarak eyleme katılmalarını sağlamayı" amaçlamasıdır (Işık, 2009, s. 10). UNODC terör örgütlerinin interneti kullanma amacını

¹ Sosyoekonomik demografikle beraber yaş (küçük çocukların kandırılması) ve cinsiyet gibi faktörlere yönelik de propaganda ilerletebilirler.

"değişirme, radikalleştirme ve terörizme teşvik etmek" gibi üç temel kategoride tanımlanmaktadır. Değişirme kategorisinde propagandaya yanıt veren kişileri geliştirmek ve onlardan destek istemek vardır. Yeni üyeler edinmek üzere ağ ortamını küresel bir askeri havuz olarak kullanabilmektedirler (UNODC, 2012, s. 4). Radikalleşme ise bir süreçtir. Zaman içinde ister şahsen ister internet üzerinden ister geleneksel medyadan iletilsin, genellikle propagandanın kullanımı ile bireyin yerleşik değerleri sorgulamasını ve ait olduğu toplumdaki kopuşunu gerçekleştirir. İnkna edilmesi kolay gençlerin veya acemilerin, "aşırılık yanlısı ideolojilere dayalı şiddetle hareket etmeye kararlı bireylere dönüşmesine eşlik eden; beyin yıkama sürecini ifade eder" (UNODC, 2012, s. 6,7). Terörizmin medya vasıtası ile teşvik edilmesi cezai yaptırımlarla engellenmeye çalışılmaktadır (UNODC, 2012, s. 6). Unesco'nun *Terörizm ve Medya* başlıklı kitabında gazetecilerin terör haberi yaparken "terörizmi yüceltmekten" kaçınmaları üzerine bir dizi öneri getirilmektedir (Paul, 2017). Fakat terörizmin yüceltilmesinin yasallık ilkesi gereklerine uygun cezai yaptırımlarının kesinliği ve yasanın net tanımı hakkında uluslararası düzeyde çekinceler bulunmaktadır. Keza "Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 15. ve 19. maddelerinde belirtildiği üzere ifade özgürlüğü hakkına ilişkin izin verilebilmektedir". Terörizme teşvik etme konusundaki uygulamalara yönelik hukuki çerçevede oldukça gri alanlar bulunmaktadır. Örneğin bir Fransız iletişim uzmanı "bir materyalin terörist amaçla paylaşıldığını belirten bilgiler içermediği sürece patlayıcılarla ilgili eğitici materyallerin yayılmasının Fransız yasalarının ihlali olarak değerlendirilmeyeceğini belirtmektedir" (UNODC, 2012, s. 6).

Terör ve medya arasında sembiyotik² bir ilişki vardır (Işık, 2013, s. 83). Terör gruplarının eylemleri sayesinde medyada yer bularak olabildiğince propagandasını yapmayı amaçladığı bilinmektedir (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013, s. 171,317). Yasaların kısıtları ise, sürekli kılık değiştirerek kendisini farklı formlarda topluma dayatan terör örgütlerini engellemeyi zorlaştırmaktadır. Örneğin PKK terör örgütünün -Partiya Karkerên Kurdistanê / Kürdistan İşçi Partisi- propagandasını yapan web siteleri incelendiğinde kendilerine akademik, sanatsal vb. meşru görünüm vermede gayretinde olan bu sitelerde örgütün propagandasını yapan sloganların ve simgelerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Işık, 2009, s. 71). Terör örgütleri propaganda yapmak üzere süreklilik içerisinde form değiştirip yeni koşullara uyum sağlayabilmektedir (Demir, 2008, s. 57).

Demokratik hakları engellemek üzere yasaların kendi otokontrolünü yapması radikal hareketlere bir eylem alanı açarken, yasadışı gruplar tarafından demokrasi araçsallaştırılabilmektedir. Demokrasinin temel hak ve özgürlükleri korumak üzere geliştirdiği otokontrol mekanizması ile yeni iletişim teknolojilerinin imkânları birleşince radikal grupları cesaretlendiren fırsatlar türemektedir.

Araştırmacılar mevcut hiyerarşik düzeni yıkma gayretindeki grupları internetin cesaretlendirdiğini belirtmektedir (Carpentier & Cammaerts, 2006, s. 966; Dahlberg & Siapera, 2007, s. 5). Terör örgütleri çoklu çelişkili söylemlerle ağ ortamında yaptıkları multimedya iletişimi ile sempatican toplayıp, onları radikaliz ederken (UNODC, 2012, s. 6,7), akademik çevrelerce internetin demokrasiyi geliştirici dokunulmaz özgür bilgi kaynağı olarak mitleştirilmesi (Atton, 2007; Castells, 2012; Bailey, Cammaerts, & Carpentier, 2002; Lovink, 2002; Stallman, 2015; Kluitenberg, 2011), ağ ortamına yapılacak yasal müdahalelerin savunuculuk eylemleri ile karşılaşmasıyla sonuçlanmaktadır. Bruce Sterling'e (1992) göre: "Topluluk (Community) ve iletişim (Communication) sözcükleri aynı köke sahiptir. Bir iletişim ağı kurduğunuz her yerde bir topluluk da kurarsınız ve ne zaman bu ağı yıkarsanız -ele geçirirseniz, yasadışı ilan

² Bir başkasının enerjisine, statüsüne, değerine bağımlı olma durumu.

ederseniz, çökertirseniz ya da erişilemeyecek kadar pahalı kılarırsanız-, topluluğu da incitmiş olursunuz" (s.6). Terör örgütlerinin yeni iletişim ortamlarına erişimlerinin daha olanaklı olması dolayısı ile özgür basını kendi amaçları doğrultusunda manipüle etme ve kamuoyu üzerinde baskı oluşturma imkânlarının artması (Işık, 2013, s. 83), kamusal bir alan haline gelen ağ ortamına müdahale ederek iletişim süreçlerini tahrip edebilmelerine olanak sağlamaktadır (Taylor & Pitman, 2013, s. 13). Radikal eylemli medya pratiklerinin ağ ortamında topladıkları sempaticanlar veya kılık değiştirerek yakınlaştıkları sıradan insanlar tarafından savunulması, kanun yapıcılar ve sıradan insanları karşı karşıya getiren pozisyonların üretilmesi için kullanılabilir. İletişim süreçlerinde kılık değiştirmeler gibi taktikler, diyalog ortamını bozucu ve yanlış muhakeme yapılmasına teşvik edici bir şekilde kullanılırken, demokrasinin imkânlarının demokrasiyi tahrip etmek üzere kullanıldığı görülmektedir.

Jaques Vallee (1982) *Network Devrimi - The Network Revolution-* adlı çalışmasında herhangi bir iyi bilgi sisteminin yanlış bilgi verme aracı da olabileceğini belirtmektedir (s.5). Bu sebeple iletişim aracının hangi amaçla kullanıldığı iktidar ilişkilerindeki güç dengelerini belirler. Güçler arası denge yaratabileceği gibi, güçler arasında dengesizlik de yaratabilir. De Certeau "kullanımı" bu sebeple stratejik bir konu olarak ele almaktadır.

Yeni medya araçları bilgiye erişim konusunda sağladığı imkânlarla demokrasinin gelişmesine katkıda bulunuyor olsa da, çevrim içi gruplar şeklinde izole olan gruplar arasında benzeş ilgi alanlarındaki bilginin yayılımı ile çoğulculuk engellenirken, çevrim içi grupların değerleri ile örtüşmeyen bilgilerin dışlanması demokrasiyi tehdit eden bir unsur haline gelmiştir (Andersson, 2018).

Hiyerarşik olmayan bir ağda özgür bilgi akışı ile demokratikleşme beklenirken, bu alanda yeni bireylerin ve grupların güç kazanmasıyla feodal bir yapının oluşması, benzeş çıkarlara sahip olan yapıların sosyal gerilimlerin arttığı dönemlerde hızlıca örgütlenmesiyle radikalizmin artması toplumsal bir sorunsal haline gelmiştir. Bu kaotik ortamın terör propagandası amaçlı da kullanılıyor olması dijital kamusal alandaki sosyal sorunları aritmetik bir şekilde büyütmektedir.

Marshall McLuhan ve Quentin Fiore (2001) bilgi sürecinin işlemi olarak tanımladıkları propagandanın, diyalogun başlaması ile biteceğini belirtmektedir. Bir diğer ifade ile konuyu temsil eden tarafların diyalogu sayesinde çözüm üretilir. Propaganda ise konuyu temsil eden fikir liderlerinin diyalogu değil, taraftar çevrelerine yönelik yapılan bilgi işlem sürecidir. Farklı bir sonuç alınmak isteniyorsa programcı ile değil medya ile görüşülmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle çözüm için yayılan mesajlardan ziyade mesajı kimin ürettiği ve de yaydığı ile ilgilenilmelidir (s.142).

Terör örgütleri uzlaşa sağlayacak diyalog ortamından kaçınmakta, oluşabilecek diyalog ortamını da sabote etmek üzere eylem geliştirmektedir. Taraftar üretmek üzere propagandanın devamlılığına odaklanırlar. 1990'larda çatışmanın devamlılığının bir yumuşak güç taktiği olarak ele alınması ile beraber (Gross & Meisels, 2017, s. 1), "çözüm" isteyen terör örgütlerinin diyalog ortamı oluşturacak bütün araçları hedef aldığı görülür. Terör eylemlerini farklı şekillerde gerekçelendiren terör örgütleri, ekonomik gelir eşitsizliği gerekçesi ile silahlандıklarını belirtirken yatırım yapılacak bölgelerde gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri ile yatırımı engellemekte, barış istediklerini belirtmelerine rağmen diyalog ortamını hedef almaktadır (Işık, 2013, s. 60,61). Söylemleri ile işaret ettikleri "niyete" karşın uyguladıkları eylemler arasındaki çelişki ise stratejilerinin temel bileşenini oluşturmaktadır. Terör amaçlı iletişim stratejisi taktikler üzerine kurulu olduğu için ilk bakışta çelişkiler bütünü gibi algılanmaktadır. Benzer çelişkili uygulamaların hâlihazırda kaotik bir ortam olan ağ ortamında da kullanılıyor olması, dijital kamusal alanda uyguladıkları strateji ve taktikleri merak konusu haline getirmektedir. Terör örgütlerinin diyalogu sabote edici uygulamaları yeni medya

ortamında gerçekleştirmek için kullandığı strateji ve taktikler devam eden bölümlerde incelenecektir.

2.1. Radikal Demokrat Medyanın Karşı Stratejisi

1970'lerin yeni solunun düşünce liderleri arasında bulunan Marcuse (1972, s. 55) radikal grupların devrim yaparak radikal amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için özgür medyanın önemli olduğuna, De Certeau (2008, s. 54) ise iletişim sahasında kullanılacak strateji ve taktiklere dikkat çekmektedir.

Prusyalı general ve askeri teorist Carl von Clausewitz (1780-1831) (1975, s. 181) stratejiyi taktiklerin ustalıklı kullanım sanatı olarak tanımlamaktadır. Savaş hilesi anlamına gelen "strategem" kökünden gelen strateji kelimesi savaşın kurnazlıklar ve hilelerle dolu bir akıl oyunu olduğunu ortaya koymaktadır. Clausewitz savaş sanatı olarak hilenin kullanımının doğrudan doğruya sözünde durmamak değil, yarı gerçek anlatımlarla veya uygulamalarla aldatılmak istenen kimsenin kendiliğinden muhakeme hataları yapması sağlanmasıdır. Doğru yerlere yapılan müdahalelerle gerçekleşen hatalı muhakemeler "tek bir sonuçta birleşerek" birdenbire yeni bir gerçeklik yaratacaktır. "Nasıl ki 'nükte' fikir ve kavramlara el çabukluğu ile kılık değiştirmek ise, savaş kurnazlığı ve hilesi eylemlerle yapılan hokkabazlıktır"(s.181). Clausewitz bu yarı gerçeklik içerisinde yaratılan kılık değiştirme ve hokkabazlık eylemlerini taktik, stratejiyi ise bunların ustaca kullanılması olarak tanımlamaktadır. Keza 1990'larda siyasallaşmaya başlayan bazı terör örgütlerinin siyasi kimlikleri ile barış söylemini sahiplenmesi fakat devam eden şiddet eylemleriyle her türlü barış ve diyalog ortamını tahrip etmesi, akademik, sanatsal vb. formlara bürünebilmesi bu kılık değiştirme ve hokkabazlıklara örnektir (Işık 2009, s.53).

Stratejinin üç ögesi zaman, mekân ve güçtür. İletişim süreçlerinde enformasyonun taktiksel kullanımı ile ilgilenen De Certeau (2008, s. 54), stratejinin mekâna, taktiklerin ise zamana bağımlı olduğunu ifade etmektedir. De Certeau strateji ve taktik kavramlarını "iççelikler, empoze edilen diller, yorumlar ve kurnazlıklar" şeklinde kullanırken (Deniz & Kentel, 2016, s. 753), Sun Tzu'nun *Savaş Sanatı*'ndan ilham almaktadır. (De Certeau, 1988, s. 21,22). Sun Tzu'ya (2008, s. 101) göre savaşlar adatma ve şaşırtmaya dayanır. Savaştaki stratejinin ilk prensibi savaşmadan düşmanı mağlup etmektir. Sürekli saldırı ve düşmanı rahat bırakmama üzerine mesaj stratejide gerilla taktikler kullanılmaktadır. De Certeau strateji ve taktik kavramlarını iktidar ilişkilerini tersine çevirmek üzere kurgulamaktadır.

De Certeau (2008, s. 52) iletişim sürecini kültürel güç alanlarında gerçekleşen bir savaş olgusu olarak ele almaktadır. Zayıfın güçlüden çıkar sağlamak ve güçlüyü oyuna getirmek üzere kültür sahasında kurduğu mühendislik bilgisi, enformasyon tüketiminin taktiksel kullanımınıdır. Taktiksel bir şekilde üretilen ve yayılan enformasyon ile enformasyon tüketicisinin günlük alışkanlık, tutum ve davranışları siyasallaştırılır. Bu bağlamda enformasyon ve mesaj stratejinin güç unsurlarıdır.

Laclau ve Mouffe'un (2004) *Hegemonya ve Sosyalist Strateji* başlıklı çalışmalarında radikal demokrasi kavramı ile işaret ettiği şey, aşağıdan yukarıya doğru gerçekleştirilecek yeni bir örgütlenme ile bu azınlık grupların mevcut hiyerarşik düzeni yıkmasıdır. Marcuse (1972, s. 55) *Karşı Devrim ve İsyanın* başlıklı çalışmasında kadın hakları, çevreci hareketler, savaş karşıları, a-tipik cinsel tercihler gibi azınlık hareketlerini "yeni solun" "yeni toplumsal hareketleri" olarak tanımlamaktadır. Guattari da (2009) mevcut hiyerarşik düzenin krizlerinin, anarşist yapılanmalar açısından üretken olduğunu ifade etmektedir. Krizlerin kolektif kaygılar üretirken, telekomünikasyon, bilgisayar ve robotikler sayesinde etkileşime giren kullanıcılar bu kaygıları ortaklaşa büyütürler. Kolektif bir şekilde üretilen bu enerji sonucunda ise makro politikaların değiştirilmesini

gerçekleştirecek yıkıcı gücün üretilmesi ütöpic değildir. Yeni iletişim teknolojileri sayesinde paylaşılan kaygılar ve gerçekleştirilen ortaklaşa üretim ile aynı zamanda yeni kimlikler, yerleşik bağlarından kopmuş yeni özneler üretilecektir. Guattari bu süreci Moleküler Devrim olarak tanımlamaktadır (s.23). Bir diğer ifadeyle siyasal hedefler kapsamında taraftarlar üretilecektir. McLuhan 1970'ler de yayınlanan '*Kültür Bizim İşimiz*' - *Culture is Our Business*- başlıklı çalışmasında, Üçüncü Dünya Savaşı'nın askeri veya sivil hareketler fark etmeksizin, ayrımları ortadan kaldıran 'gerilla enfomasyon savaşı' olacağını ifade etmektedir³. Bu savaş iletişim teknolojilerinin başlatacağı yeni bir merkezizlesme süreci olacaktır. Yeni iletişim teknolojileri sayesinde bütün özel ve kurumsal kimlikler çözülrken, savaş bu değerleri geri kazanma çabası ile meydana gelecektir (McLuhan, 1970, s. 66). Çağımızda terör ve milli güvenlik gibi iki karşıt pratiğin birbirlerinin yöntemlerini devşirerek asimetrik savaşlar ilerlettiği (Özer, 2018, s. 34), medya pratiklerinin hibritleştiği yeni iletişim ortamlarında da benzer bir yöndeşmenin de olduğu dikkate alındığında (Demir, 2018, s. 30), enfomasyon savaşı için strateji üreten bu araştırmacıların savaşın sivil generalleri olduğunu söylemek mümkündür.

Bu araştırmacıların da aynı politik hedefler kapsamında farklı çalışma alanlarına odaklandıkları görölmektedir. Bir diğer ifadeyle çok yönlü bir strateji geliştirilmektedir. Radikal sosyal değişim için politika geliştiren Laclau ve Mouffe (2004) stratejik bir yaklaşımları olduğunu gizlemezler. Jürgen Habermas'ın müzakereci demokrasisini ret eden düşünürler uzlaşmazlık üzerine kurulu "radikal demokrasi" yaklaşımını benimserler (Carpentier & Cammaerts, 2006, s. 966). Laclau ve Mouffe'nin demokrasisi "topluluk demokrasisidir". Bireyin içerisinde yetiştiği topluluğun haklarını önelemektedir. Demokrasinin "toplumun" genelinin iyiliğini savunmasından ziyade toplumu oluşturan toplulukların iyiliğini savunarak toplulukları radikalleşmesi gerektiği fikrine dayanmaktadır. Radikal demokrasi geleneksel anlamda bir devrimi değil, "içkin eleştiri ile demokrasi geleneğinin sembolik kaynaklarını silahlaltına alarak" *hegemonik* bir devrim yapılmasını savunmaktadır. Amaç halen toplumların politik tercihlerinin etkin bir göstergesi olan demokrasi kavramının anlamını değiştirerek "mevcut demokrasi değerleri ve hiyerarşik düzeni yıkacak", yerine "yenisini" kuracak, yeni bir demokrasi anlamının yaratılmasıdır (Mouffe, 2018, s. 39-40).

Edward Said (1998), Gramsci'nin hegemonya kavramı ile işaret ettiği şeyin; totaliter olmayan toplumlardan bazı fikirlerin diğerlerinden daha çok yayıldığı gibi, bazı kültürel formların da diğerlerinin yanında üstünlük taşıması olduğunu belirtmektedir (s.19). Bu bağlamda hegemonya kavramı baskın fikirleri ve kültürel formları barındıran bazı toplulukların diğerleri üzerinde egemen olacağı anlamına da gelmektedir. Hegemonyanın kültürel öğelerin kullanımı ile "rıza" yaratılması olduğu dikkate alındığında, değerleri taşıyan kavramların anlamlarının bozulması ile fikirler kültürleri, kültürlerin de toplulukları yeniden inşa edeceği öngörülebilir. Aşağıdan yukarıya başlayan bu örgütlenme modeli kaçınılmaz olarak ötekiler arasındaki baskın kültürün diğerlerine egemen olmasını gerçekleştirecektir. Bir diğer ifade ile radikal demokrasinin devrim modeli sadece ötekilerin egemen grupları alt etmesi değil, ötekiler içerisinde de bir egemenlik kurulmasıdır.

Radikal gruplar bu amaçlarını, bir stratejilerinin olmadığını, dağınık örgütsüz bir hareket olduklarını tekrarlayarak gizlemeye çalışırlar. Fakat ortak politik hedefleri paylaştıkları anarşist düşünürlerin bu amacı her zaman gizleme gayretinde olmadığı görülür. Alana ilişkin çalışmalar yapan araştırmacıların özellikle strateji konusunda

³ 1. Dünya Savaşı'nı merkezizlesmeyi ve kuşatmayı destekleyen demiryolu savaşı olarak tanımlamaktadır. Bu süreçte ulaşım teknolojisinin sağladığı kitlesel mobilizasyon desteği merkezizlesmeyi getirmiştir. 2. Dünya Savaşı'nı radyonun sağladığı iletişim imkânının getirdiği merkezizlesme olarak tanımlamaktadır.

birbirleri ile çelişen söylemlerine karşın bir ağacın kökleri gibi aynı politik hedefe bağlı kaldıkları görülür. Örneğin De Certeau anarşist felsefeyi benimserken, Laclau ve Mouffe'in⁴ aksine bütünsel yaklaşımını ve stratejisini açığa vurmaz (Ahearne, 2007, s. 191). Ona göre gündelik hayatın taktiksel bir şekilde yeniden inşası ile -dümenci, hileci, dağınık yaratıcılıklarla - parçalar 'kendiliğinden' bir araya gelecektir (De Certeau, 2008, s. 48). Ayrışık öğeler taktiklerle bir araya getirilecek, düşünsel olarak sentezlenecektir (De Certeau, 2008, s. 55). Bir stratejiden bahsetmekten kaçınır. Fakat Foucault'un (2007) ifade ettiği üzere direnme noktalarını oluşturan söylemlerle karşı strateji oluşturulabilir. Bu karşı strateji karmaşık ve istikrarsız bir bütündür. Mevcut iktidarı zayıflatıp, yıpratıp ya da tamamen silip kendi iktidarını kurabilir (s.75). Bu bağlamda De Certeau tam anlamı ile göçebe hareketlerin yaratacağı toplam güçle oluşacak bir strateji kurmaktadır. McLuhan'nın 1960'larda bahsettiği 'gerilla enformasyon savaşının' bir tarafıdır.

Clausewitz (1780-1831) meşhur "savaş siyasetin başka araçlarla devamıdır" deyişi ile, siyasi hedeflerin savaşın temel belirleyeni olduğunu ifade etmektedir. Savaş kuvvet kullanma yoluyla bir tarafın iradesinin diğer tarafa kabul ettirilmesi için gerçekleştirilen, siyasi amaçların gerçekleştirilmesi için uygulanan eylemdir. Sadece kaba kuvvetle tanımlanamayacak olan savaş, teşkilatlanmış bir bütünün ruhsal etkinliğidir. Savaş stratejisinin muharebe örgüsüyle hem zihni hem de duygusal olarak bütünleşen askerler orduyu oluşturur. Savaşın sevk ve idaresi de bu örgütlü yapının hazırlanması ve akıllıca yönlendirilmesinden oluşur. Asker, silah, eğitim, donatım, ahlak, saha bilgisi gibi araçların stratejik kullanımı ile siyasal hedeflerin aracı olan savaşlar yönetilir. Strateji çarpışmaların kullanımınıdır. Ahlaki değerler savaşta bütün fiziki kuvvetlerin harekete geçmesini sağlayan, hem teknik araçlarla bütünleşmeyi hem de bilişsel bütünleşmeyi gerçekleştiren bir unsurdur. Savaşkanlık derecesi ve kuvvetlerin hareketliliği ahlaki değerlere bağlıdır (Çakırca, 2019). Clausewitz'in geleneksel savaşlar sırasında kullanılan strateji ve yeni sol hareketlerin bilimsel araştırmacılarının teorileri kıyaslandığında, bu teorisyenlerin enformasyon savaşları için ürettikleri uygulamaya yönelik teorik bilginin enformasyon savaşının stratejisi olduğu görülmektedir.

2.1.1. Dilin ve Zamanın Taktiksel Kullanımı

Anlamaların değiştirilmesiyle yeni bir hayal kurducak medya pratiklerinin gelişmesinde Laclau ve Mouffe'nin politik görüşleri etkili olmuştur (McNally & Schwarzmantel, 2009, s. 29). Bu medya pratikleri bireylere sosyal bütündeki yerleri hakkında hayal kurdurur. Dil, değerler ve semboller kümesi ile kurdukları bu hayallerle insanların kendilerini olmadıkları bir konumda görmeleri sağlanır. Dışlama ile diyalektik ilişkiler kurmak bu sürecin temel ögesidir (Dahlberg, 2007, s. 135-137; Siapera, 2007, s. 158).

Radikal, taktiksel ve alternatif medya biçimleri tarafından görüşleri taklit edilen De Certeau'u (1988, s. 54), kontrolü sağlamak için üretilen stratejileri 'rahatsız etmek' ve 'çatlatmak' için hiyerarşi bütünü oluşturulan parçaları hedef almaktadır⁵. De Certeau (1988) gerillalar gibi düzensiz hareket eden enformasyonun, toplumu bir arada tutan stratejiyi 'manipüle etme ve yolundan döndürmek' için kullanılmasını önermektedir. Toplumsallaşmanın iletişim ile gerçekleştiği dikkate alındığında, De Certeau'nun gündelik hayatı gerçekleştiren dil ile ilgili her türlü aracı hedef alırken, "eylem, üretme, uygulama" tarzları farklı yöntemleri - kendisinin ifade ettiği şekliyle "kullanımları"- "fark

⁴ *Hegemonya ve Sosyalist Strateji* başlıklı çalışmalarında bir stratejileri olduğunu açıkça ifade ederler.

⁵ Atton (2014, s. 22) alternatif medya açısından bu yaklaşıma "ideolojik rahatsızlık verme" ve "bozma projeleri" olarak tanımlamaktadır.

ettirmeden' bir araya getirmeyi, böylece onları örgütleyerek yeni bir "oyun kurmayı" amaçladığı anlaşılmaktadır (s.30). De Certeau egemen 'stratejileri' eleştirirken karşı strateji kurar.

De Certeau'nun iletişimin hücrelerine inerek kurguladığı karşı stratejinin gücünü yine iletişim oluşturmaktadır. Demokrasi kavramının anlamının radikal demokrasi kavramı ile anlamlandırılarak teorik düzeyde bir yapı bozumuna maruz kaldığı görülmektedir. Aynı düzeyde bu bilgiyi yayan teorisyenlerin anlaşılacak üzere kullandığı bilimsel elitist dil, bu yapı bozumuna katkı sağlamaktadır. Kriz dönemlerinin gri alanlarından faydalanacak devrime bilimsel bilgi üreten Felix Guattari (2009, s. 23) çalışmalarının dilinin bilimsel elitizminin eleştirilmesine, güncel politikayı açıklarken anlaşılacak gibi bir derdinin olmadığı şeklinde yanıt verir (Guattari, 2009, s. 21). Aşağıdan yukarıya bir anlam bozumu gayesi olan bu 'bilim insanlarının' anlaşılma durumu bir tercih değil bir taktiktir. Keza bu anlaşılma durumu, kendilerini anlamaya çalışan diğer araştırmacıların birbirleriyle çarpışan çıkarımlar yapması ile sonuçlanacaktır. Bu karmaşık dilin yarattığı kaos, toplumsal temelli kaos durumlarında belirsizliği güçlendirerek, haber akışının hızı ve manipülatif içeriklerle hedef aldığı her türlü güç göstergesine karşı kullanılabilir. Bu sebeple bilim radikal pratikler tarafından gerçeği gizleyen sembollerin yoğunlukla kullanıldığı ve devrim aracı olarak kullanılan bir alandır.

De Certeau iktidarın bütünlüğünü gerçekleştiren parçaların anlamı bloke etmek için kullanılması gerektiğini ifade ederken, toplumsal tutum ve davranışların değiştirilmesi için gereken ilk aşamayı işaret etmektedir. Ona göre bu blokaj ile sosyal hayatı anlamlandıran ve gerçekleştiren sosyal ilişki modellerini ve şemalarını yanılarak bütünün bozguna uğraması tasarımıdır (Ahearne, 2007, s. 191). Bu bağlamda teorik düzeyde üretilen kaosun, "yukarıdan aşağıya doğru" inmesi, gündelik hayatı yeniden şekillendirmesi hedeflenmektedir. Bu ise aşağıdan yukarıya doğru bir ezilenler hareketi olduğuna dair inancın pekiştirilmeye çalışıldığı radikal demokrat hareketlerin aslında görünmez bir el gibi gündelik hayatı yeniden düzenleyen dikey bir yapılanma olduğunu göstermektedir.

Taraflar arasındaki ilişkinin bir ürünü olan iktidar değişir ve dönüşür. İktidarı belirleyen şey iktidar ilişkilerini yöneten direnme noktalarıdır. Direnme noktaları insanları ve grupları ayaklandırarak radikal kopmalara ve bölüşümlere neden olabilir. Fakat mevcut iktidar ilişkisindeki birliği bozan direnme noktaları, yeniden kümeleşerek "kişileri yok sayan, parçalara ayıran ve yeniden biçimlendiren" yeni bir iktidar oluşturur (Foucault, 2007, s. 73). De Certeau'nun direnme noktalarının radikalizasyonu için önerisi, zamanın sunduğu fırsattan yararlanarak, ötekinin alanı içinde düzenlemeler yapmaktır. Bu düzenlemeyi yapacak taktiklerin gündelik retorik bir parçası haline getirilmesidir (Lombardo, 2010, s. 77).

Direnme noktalarına uygulanacak bu blokaj Clausewitz'in doğru yerde, zamanda ve şekilde yapılmasını işaret ettiği -hokkabazlıklar- müdahalelerdir. Anlamın bloke edilmesi hatalı muhakeme yapılmasını sağlayan ilk adım bireyin toplumsal bütünden kopartılmasıdır. Aşağıdan yukarıya doğru olacak yapılanma, bu parçalanma gerçekleştikten sonra gerçekleşecektir. İkinci adımda aracın taktiksel kullanımı ile yeni birleşmeleri gerçekleştirecek yeni bir gerçekliğin yaratılmasıdır.

Ünlü anarşist Picane terörün medya vasıtası ile amaçlarını gerçekleştirebileceğini söylemektedir. Şiddet sadece kamuoyunun dikkatini çekmek için kullanılamaz. Taşındığı mesajlarla ötekileri birleştirerek devrimci bir güç oluşturmalıdır (Işık, 2009, s. 20). Terörizm "zayıfların güçlüye karşı uyguladığı" (Işık, 2009, s. 18) bir şiddet sürecidir. De Certeau ise (2008, s. 114) taktiği, zayıfın sanatı olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda 'zayıfların' terör ve taktikler kapsamında bir uzlaşma da olabileceğini söylemek mümkünken, şiddet sürecinde uygulanan taktiklerle siyasal hedeflerin gerçekleştirilmeye

çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ağ ortamında radikal sosyal değişim gibi siyasal bir hedefi paylaşan bu yapılanmaların kılık değiştirmek ve hokkabazlıklar yapmak üzere kullandığı taktikler yeni solun medya pratikleri bağlamında incelenecektir.

3. Taktiksel, Alternatif ve Radikal Medyanın Taktikleri

1970'lerde kendilerini egemen güçler karşısında 'ezilen' gruplar olarak tanımlayan yeni sol hareketler ve bu siyasal hareketlerin etkisinde gelişen 'ötekilerin' medyasının- alternatif, radikal ve taktiksel medya - iletişim sürecine müdahale için kullandıkları taktikler, bu taktikleri taklit eden diğer terör grupları ve yöndeşen pratikleri yeni medya ortamları açısından merak uyandırmaktadır. Alternatif, radikal ve taktiksel medya kavramları aynı politik amaca hizmet eden, aynı medya pratiklerinin farklı şekillerde isimlendirilmiş halledir. Bu farklı isimlendirmeler okuyucu ve medya kullanıcısı açısından kafa karışıklığı yaratmaktadır. Bu medya pratiklerinin yeni iletişim ortamları kapsamında yeniden yorumlanması ise bu anlam karışıklığına katkıda bulunmaktadır.

Alternatif medya kavramı 1970 yılında yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır. 1970 yılında Vermont'taki Goddard Koleji'nde "bir grup radyo programcısı, plak şirketi yöneticileri, karikatüristler, müzisyenler, şairler, politik aktivistler" *Alternatif Medya Konferansı* (AMC) için bir araya gelmiştir⁶ (Faber & Hochheimer, 2016, s. 200). Chris Atton (2007, s. 21) 2001 yılında kaleme aldığı *Alternatif Medya* başlıklı çalışması ile alternatif medyaya yeni iletişim formları kapsamında yeni bir yorum getirmiştir.

Radikal medya teorisyenlerinden John Downey 1984 yılında yayınladığı *Radikal Medya* çalışmasının ikinci versiyonunu 2000 yılında çıkartmıştır. Araştırmacı internetin iletişim biçimlerinde meydana getirdiği radikal değişiklikler nedeniyle, ikinci baskısında kitabı neredeyse yeniden yazmak durumunda kaldığını belirtmektedir (Downing, 2007, s. 10). Bu ifadelerden medya pratiklerinin ve internetin yöndeşmesiyle birlikte radikal medya anlayışının internet teknolojisi kapsamında tekrar yorumlandığı anlaşılmaktadır.

Radikal medya kavramının popülerleşmesinde 2000 yılında Downing'in (2001) *Radikal Medya: Asi İletişim ve Toplumsal Hareketler* başlıklı çalışmasının katkısı olmuştur. Radikal kavramı her ne kadar Downey ve Downing tarafından kullanılsa da Atton gibi araştırmacılar bu kullanıma karşı çekimserdir. Atton (2007, s. 10) daha az ürkütücü olduğu gerekçesi ile radikal yerine alternatif kavramını kullanmaktadır. İsimleri farklı olsa da bu medya pratikleri arasında eylem açısından bir fark yoktur. Atton'a (2014) göre alternatif medya, egemen görüşün dayatmalarına karşın farklı bir dünyanın mümkün olduğunu belirten ve bu görüşü yaymayı amaçlayan, aktivist felsefeye dayalı yöntemleri içerir. Aktivizm ise değişim için eylem pratikleridir (s.29). Radikal kavramı ise 1970'lerde toplumların gündelik hayatına egemen olan anarşizmi çağrıştırmaktadır. Atton bu medya pratiklerini alternatif medya olarak isimlendirerek, anarşizmin toplumsal hafızada bıraktığı olumsuz kodları aşmayı hedeflemektedir. Bu sebeple eylemi anarşizm yerine aktivizm kavramı ile açıklamaktadır⁷.

⁶ 1970 yılında yapılan Alternatif Medya Konferansı'nın ikincisi 2013 yılında yapılmıştır.

⁷ Anarşizmin terörizmi çağrıştıran bir kavram olması bu isimlendirme taktığının kullanılmasını sağlamaktadır (Atton, 2007, s. 21). Atton (2007, s. 21) alternatif medya kavramının, gevşek bir anlamı olduğu gerekçesi ile Downing tarafından eleştirildiğini belirtse de, radikal pratikleri koruyarak alternatif terimini bu medya pratiği için önermektedir. Bu görüş Sandoval ve Fuchs (2010) tarafından da desteklenmektedir. Atton'un radikal yerine alternatif kavramını seçmesindeki sebep radikal kavramının toplumsal algıda çizdiği keskin sınırları bulanıklaştırmak, daha heterojen, daha kapsayıcı; bir diğer deyişle daha uysal ve daha az ürkütücü bir kavram ile bu medya biçimini tanımlamaktır. Atton (2007, s. 10) bu amacını şu ifadesi ile açığa vurmaktadır: "Alternatifi analitik

Atton'un politik amaçları olan bu medya pratiğine biraz daha özgürlük kazandırmak için aynı pratiklere yeni isim arayışı çabası Chris Barker ve Dariusz Galasinski'nin (2001) isimlendirmenin meşrulaştırma işlevine yönelik sözlerini akllara getirmektedir. Düşüncülere göre isimlendirme ve yeniden tanımlama yoluyla sosyal düzen hakkında yeniden düşündürülür. Sosyal değişim ancak düzen hakkında yeniden düşünme sürecinin başlaması ile gerçekleşebilir (s.56). İsimleri farklı olsa da eylem açısından aynı olan bu medya pratiklerinin isimlendirmesinin ideolojik olduğu görülmektedir. Downey'in popüler kelimeleri -buzzwords- çekici bulmasının sebebi de bu yüzdendir. Bu popüler kavramların anlaşılmaya muhtaç olmasından dolayı kullanıcı için aynı zamanda "gizli bir tuzak" olduğundan bahseder (Downing, 2007, s. 5). Downey'in anlaşılmamak üzere ilerlettiği bu taktikler de Guattari ile uzlaşa da olduğu görülmektedir.

Downing'in (2001) radikal medya kavramı ile dile getirdiği tanım, kapsamı ve amacı bu sebeple önemlidir. Downing radikal medya kavramını "toplumsal hareketlerin medyası" şeklinde kullanırken, hibritleşen pratiklere dikkat çekmektedir. Sanatı, politikayı ve medya pratiklerini bir araya getirerek toplumsal hareketlerin sürekliliği ve radikal toplumsal değişim için pratikler arar. Yeni isimler ve yeni kavramlarla modası geçmiş veya toplumsal deneyimler neticesinde vaatlerini yerine getiremeyip itibarsızlaşmış isimlerin yerine aynı amaçları ilerletecek alternatif kavramlar getirilmiştir. Bu medya pratiklerinin siyasal hedeflerini gerçekleştirmek üzere değişen koşullara göre isim değiştirdiği görülmektedir. Downey ve Guattari bu yeni kelimeleri anlaşılmamak üzere özenle seçmektedir.

Alternatif ve radikal medya pratiklerinin süreç içerisindeki gelişimi takip edildiğinde, yeni solun medya pratiklerinin internetin toplumsallaşmasıyla yeniden yorumlandığı gözlemlenmektedir. Bu yeni yorumun en iyi örneği 'taktiksel medyadır'. Taktiksel medyanın temelleri, 1993 yılında Amsterdam'da gerçekleştirilen ve 2003 yılına kadar süren, Next 5 Minutes (N5M) konferansında atılmıştır. Taktiksel medya aktivistleri De Certeau'nun stratejik ve taktiksel olan arasında yaptığı ayrımı taktiksel medyada uygulamışlardır. Hızlı enformasyon akışında zamanı taktiksel kullanarak manipülatif haberleri, itibarsızlaştırıcı şakaları vb yöntemleri kullanarak (tacticalmediafiles.net, 2017), katılımcılara yeni bir bakış açısı ve yeni bir anlayış sunarak mevcut sembolik rejimi yeniden düzenlemeyi amaçlayan taktiksel medya, bu sebeple 'dijital müdahalecilik' olarak da tanımlanmaktadır (Taylor & Pitman, 2013, s. 13). Bir diğer ifade ile Tzu'nun savaş sanatının bir parçası olarak işaret ettiği aldatmacalar ve şaşırtmacalar yoluyla sürekli saldırı yapma stratejisini, ağ ortamındaki kamusal alana adapte etmişlerdir.

Kendilerini "taktiksel medya mürettebatı"-*tactical media crew*- olarak tanımlayan taktiksel medya aktivistleri McLuhan'ın " III. Dünya Savaşı, askeri ve sivil katılım arasında bir ayrım olmadan, gerilla enformasyon savaşı olacak" ifadesini motto olarak belirlemiştir (Richardson, 2019). Garcia ve Lovnik (1997) taktiksel medya manifestosunda, ana akım medyanın aksine kullanıcıya tarafsızlık vaadi olmayan bu 'yeni' medya biçiminin amacını şu şekilde tanımlamaktadır:

Taktiksel medya, kullanıcıya yönelik teknolojilerce ve dağıtımın genişletilmiş biçimlerinde olanaklı kılınmış ucuz kendin yap (do it yourself) medyası, ana akım kültürden dışlanmış veya onun tarafından mağdur edilmiş birey tarafından yaygın olarak kullanıldığında olan şeydir. Taktiksel medya sadece olayları bildirmiyor, asla tarafsız olmadıklarından her zaman katılıyorlar ve bu her şeyden çok onları ana akım medyadan ayıran şeydir (Garcia & Lovink, 1997).

Alternatif medyanın da "kendi medyayı yap" mottosu ile herkesin artık bir medya

bir terim olarak mevzilendirmek bize ana akım olmayan demekten biraz daha fazla özgürlük getirebilir".

olduğu ve teknolojinin sağladığı bu avantajın katılımcılığı destekleyerek, demokrasiyi geliştirdiği yönünde bir inancı pekiştirdiği hatırlandığında (Sandoval & Fuchs, 2010), bu medya pratiklerinin siyasal hedef ve yöntemleri açısından aynı ağacın köklerine bağlı olduğu görülmektedir.

UNODC raporunun terörizmin dışlanmış ve marjinalleştirilmiş grupları hedef aldığı belirttiği hatırlandığında ve bu medya pratiklerinin iletişim süreçlerini bozarak kişileri radikalleştirmek üzere pratikler ilerlettiği dikkate alındığında, alternatif, radikal ve taksiksel medya pratiklerinin terörizm ile uzlaşıda olduğunu söylemek olağandır. Keza radikalizm medya pratiği taraflılığı erdemleştirmekte, bunu olağan bir uygulama olarak sunmaktadır.

Garcia ve Lovnik'in ifadelerinden anlaşılacağı üzere taktiksel medyanın 'tarafsızlık' vaadi olmadığı gibi, 'tarafılığı' erdemleştirmektedir. Herkesin kendi medyasını yaratabildiği gibi bu yeni medya ortamında herkesin istediği medya biçimini seçme şansı vardır. Kendisini ana akım medyanın karşısında konumlayan; kendisini alternatif, radikal veya taktiksel medya olarak tanımlayan medya pratiklerinin gücü evirmeye yönelik söylemleri dikkate alındığında, toplumsal çıkarlara ne kadar hizmet edebildiği konusunda soru işareti yaratmaktadır. Keza demokrasinin gelişimi ile halkın haber alma hakkı arasında doğrudan bir ilişki varken (Avşar, 2017, s. 118), iletişim süreçlerini manipüle etmeyi stratejik bir şekilde ele alan taktiksel medyanın taraflılığı prensipleştirmesi, demokrasi ve basın özgürlüğü ikileminde tartışmalı bir konudur.

Olga Guedes Bailey, Bart Commaerts ve Nico Carpentier *Alternatif Medyayı Anlamak - Understanding Alternative Media-* isimli çalışmasında baskın kodların muhalifler tarafından yeniden işlenerek sisteme karşı nasıl kullanıldığını özetlerler (Bailey, Commaerts, & Carpentier, 2002, s. 141). Aktivistlerin politik ve kültürel bağlamdaki hegemonik kodları nasıl çözdüklerine ve muhalif bir duruş yaratmak için bu kodları nasıl yeniden anlamlandırdıklarına vurgu yaparlar. Egemen kodlarla dalga geçerken hicivi çok etkili bir şekilde kullanan aktivistler bu yolla ana akım medyanın dikkatini çekerek üretimlerini yayınlamayı başarmış ve böylece birçok kişiye ulaşmışlardır. Örneğin Amerika'da *Billionaires for Bush* adlı protesto özel sermayenin politika üzerindeki kontrolünü eleştirmek için yapılmış ve ana akım medyada yer bulmuştur. Eylemler sırasında röportaj yapılan bir aktivist "eğer medya mizah istiyorsa ki istiyor o zaman içeriği de almak zorunda" şeklinde bir yorumda bulunmuştur. Aktivist protestolarda üretilen içeriklerde, egemen kodlar iktidara karşı taktiksel bir şekilde kullanılırken, kendisini ana akım medyaya zorla kabul ettirir (Bailey, Commaerts ve Carpentier, 2002, s. 141). Bu bağlamda alternatif, radikal ve taktiksel medyanın iletişim süreçlerini manipüle ederek söylemlerini yaygınlaştırma ve kamuoyu oluşturma hedefleri olduğu görülmektedir. De Certeau'nun (1988, s. 53-54) taktikselliğinin önerdiği gibi "ötekinin alanına, bu alanı bütünüyle kapsamadan, bu alana belirli bir mesafede kalmayı da başaramadan yavaş yavaş, parça parça sızan" bir şekilde toplumsal hafızda yer edinme ve algıyı değiştirme hedefleri vardır. Terör örgütlerinin de ana akım medyaya sızma hedefi olduğu dikkate alındığında, bu medya pratiklerinin hedeflerini gerçekleştiren taktikler ürettikleri anlaşılmaktadır.

Radikal medya teorisyenlerinden Downing'in (2001) yıkıcılığı sebebiyle enformasyon için 'zihin bombaları'⁸ tanımını seçmesi (s.104), Downey'in ana akım

⁸ Yeni iletişim teknolojileri bir medya yöndeşmesi oluştururken (Jenkins, 2004), "haber ve politik yorumları sanatla birleştirerek" (Berman, 2002) bilgi edinme süreçlerinde post-modern bir yöndeşmeye de olanak sağlar. Taktiksel, radikal veya alternatif medyadaki içerikler salt yazılı metinler olmaktan ziyade şarkılar, marşlar, grafitiler, duvar yazıları, illüstrasyonlar ve karikatürlerdir ya da alternatif eleştiri metotlarıdır (Downing, 2001, s. 104; tacticalmediafiles.net, 2017). Haberin, sanatın ve politikanın birleştiği bu içerikler rahatsız edici, sarsıcı ve sersemleticidir.

medyanın ürettiği enformasyonu düzeltmek için *karşı enformasyon* -counter information- yerine 'kötü enformasyon' üretmenin daha uygun olduğunu belirtmesi (Downing, 2007, s. 5), De Certeau'nun (1988, s. 30) askeri bir eyleme benzeşliğinden dolayı 'kullanım' – yöntem- tanımını seçmesi, taktiksel medyanın McLuhan'ın 'gerilla enformasyon savaşı' önermesini sahiplenmesi (Richardson, 2019), bu kavramlarla ilişkili çoğu tanımlama ve uygulamaların askeri literatürden devşirilmiş olması (Khasnabish, 2010, s. 165), gayri resmi bir şekilde örgütlenen bu medya pratiklerinin asimetrik⁹ enformasyon savaşının bir aracı olarak kullanılabilmesine işaret etmektedir.

Gazeteciliğin ve basının temel etik değerlerini ret eden bu medya pratiği haber üretmeyi de ret etmektedir. Hibrit yöntemlerle ürettiği içeriği bağlamından kopartır, kadrajlar, eksiltir ve dolaşıma sokar. Medya kullanıcısının dolaşıma giren bu bilgiyi yorumlamasını bekler (tacticalmediafiles.net, 2017). Kendilerinin de haber üretmeyi ret ettiklerini söyledikleri gibi (tacticalmediafiles.net, 2017), yapılan araştırmalarda bu medya türünün güncel konular hakkında kısıtlı sayıda haber ürettiğini ve yorum yaptığını ortaya koymaktadır (Andersson, 2018, s. 285). Mevcutta gündemde sorunsal olan konulara ilişkin bilgiler kısıtlanarak ve kadrajlayarak dolaşıma sokulurken, kullanıcının bu "kısıtlı bilgiyi" yorumlaması üzere ilerlettikleri taktikleri "medya aktivizmi" olarak tanımlamaktadırlar (tacticalmediafiles.net, 2017).

Post-truth'un -hakikat-sonrası- karşılıklı olan bu pratik, doğrulara ve gerçeklere anlamını kaybettirerek kamuoyunu kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaktadır. Medya kavramı kökeni itibarı ile iletişim ortamı, iletişim aracı, iletişimi gerçekleştiren ortam ve araç anlamlarına gelmektedir. Bu medya pratiklerinin medya işlevini görmeyi reddetmesi ve hatta iletişimi gerçekleştiren süreçleri sabote etmek üzere işlev görmeyi prensipleştirmesi, taktiksel, radikal veya alternatif kelimelerinin sonuna gelen medya kelimesinin de gerçek anlamda kullanılmadığına işaret etmektedir. Farklı isimlendirmeleri olan bu iletişim sabotaj pratiklerinin medya olarak tanımlanması ise toplumsal algıda yanılısamanın temellerini oluşturmaktadır.

Bu medya pratiklerinin araştırmacıları radikal medyanın radikal demokratik amaçları gerçekleştirme gücünde olduğunu savunurken, haberin üretim ve dağıtım biçimini taktiksel olarak kullanmayı hedeflemektedir (Atton, 2002; Downing, 2001). "Aktivist gazetecilerin" ana akım medyaya karşı-söylem geliştirmesi (Atton, 2002), küçük çaplı medyanın taktiksel kullanımı ile büyük etki yaratması ve alternatif hegemonik politikalarla karşı-blok yaratmasını (Downing, 2001) ana akım her türlü düşünce ve pratiğe karşı, karşı-hegemonyacı toplumsal bir mücadele olarak savunmaktadır (Jeppesen, 2016, s. 384).

Bugün alternatif, taktiksel, radikal medya olarak anılan medya pratiklerinin göçebe uygulamalardan ve grassroot¹⁰ örgütlenme modelinden oluşan, radikal demokrasi -bazıları tarafından 'katılımcı demokrasi' kavramına yöndeşerek radikal bir şekilde tekrar edilen- taleplerini dile getiren, militan veya özerk sosyal hareket medyası olduğu dikkate

Downing (2001, s. 104) sarsıcı olmalarından dolayı bu materyallere 'zihin bombaları' - *mind bombs*- demektir. İletişim araçlarının, içeriğin ve algının yöndeştiği bu post modern gerçeklikte her şey dağınık, kopuk ve havada asılı gibi duruyorken, yöndeşme ile ortaya çıkan bu kaosun içerisinde bir düzen olduğunu düşünmek olağandır.

⁹ "Asimetrik savaşlarda düşünce; yöntem ve örgütlenme açısından farklılık yaratılarak hasma karşı dengeyi bozmaktır" (Özer, 2018, s. 34).

¹⁰ Grasroots bir ağacın kökleri gibi birbirine bağlanan, yerin altında örgütlenen ama yer yüzünü şekillenen iş birlikleri olarak tanımlanmaktadır. Organizasyon ve aktivite için en küçük birimin yeniden örgütlenmesi ve mevcut yapının tabandan bozularak yeniden şekillendirilmesidir (Skaidrė, 2019, s. 1). PKK'nın akıl hocası olarak anılan (Peters, 2017), Murray Bookchin' de (1986, s. 31) grassroot örgütlenme modelini önermektedir.

alındığında, (Jeppesen, 2016, s. 385; Sandoval & Fuchs, 2010, s. 146; Khasnabish, 2010, s. 165) McLuhan'ın Üçüncü Dünya Savaşı'nın gerilla enformasyon savaşı olacağı öngörüsünün gerçekleştiğine dair kanı güçlenmektedir.

4. Sonuç

McLuhan'ın bahsettiği üzere aracın, De Certeau'nun işaret ettiği üzere mesajın bölücü pratikleri varsa ve Foucault bu pratikleri iktidar ilişkilerindeki karşıt strateji olarak tanımlıyorsa, internet teknolojisi ile gündelik hayatımıza adapte olan taktiksel, radikal ve alternatif medyanın göçebe medya uygulamalarının demokrasiyi manipüle edip özgür medyayı araçsalı kullanımı, 21. yüzyılda terör ve özgür medya paradoksunu bir sorunsal haline getirmektedir. Bu medya pratiklerinin bir stratejisinin olmadığı iddiası, dağınık ve örgütsüz hareketler olduklarını belirtmeleri ise fiziki örgütsüzlüğe karşı bilişsel örgütlülüğün yıkıcılığına işaret etmektedir. Kopyalanabilen modelleri olan radikal demokrasinin medya pratiklerinin her zaman fiziken harekete geçmeye hazır radikal gruplar üretmesi toplumsal bir sorunsaldır.

Strateji mekâna bağlıdır. Tıpkı bir arazide çarpışan birliklerin fiziki savaşkanlıklarının arazi koşullarına bağlı olması gibi, farklı söylemlerle dijital kamusal alanda çarpışan güç odakları ağ ortamının desteklediği veya zayıflattığı bilişsel savaşkanlık koşullarına bağlıdır. Enformasyon akışının düzenli ve anlamın açık olduğu mesajlar diyalog ortamının yaratılmasıyla çatışmaları pasivize edecekken, anlamın ve de algılamının manipüle edilmesiyle sağlanan enformasyon kayıpları, puslu bir mekânda çatışmaların yüksek olacağı bir ortam yaratacaktır.

İdeolojik medya pratiklerinin radikal politik amaçlarına ve de bu amaçlara hizmet eden hedeflerin planlamasına, bir diğer ifadeyle stratejilerine bakıldığı zaman, iki temel hedefin belirlendiği görülmektedir. Bu hedefler siyasal hedefler kapsamında "mekânın" yeniden yaratılmasına odaklanmaktadır. Bu hedeflerden birisi ağ ortamında gri bir alan yaratılması ile hibritleşmenin -yöndeşmenin- hızının artırılması, ikincisi ise yaratılan bu "gri mekânda" uzlaşmazlığın devam ettirilmesidir. Bu yeniden yaratımlar sayesinde ideolojiler iradelerini zorla kabul ettirebilecekleri koşulları da üretmektedir.

Medyanın taktiksel kullanımı iç içe geçmiş üretken süreçlerin tasarlanmasıyla gerçekleşir. Bir diğer ifade ile medyanın taktiksel kullanımı bir strateji meselesidir. Medyanın taktiksel kullanımı ile gri alandaki savaşkanlığın kendisini süreklilik içerisinde yeniden üretmesi sağlanır. Bu üretim bir ordunun emir komuta zincirinde hareket etmesi gibi hiyerarşik bir düzen içerisinde bilişsel süreçleri örgütler ve hareket ettirir. Bu sebeple ağ ortamında yönetsel, teknik ve de operasyonel bağlamda bir organizasyon ve hareket komutası oluşturulur.

Döngüsel bir şekilde gerçekleşen bu sürecin elemanları, görevleri ve uyguladıkları taktikler şu şekildedir:

4.1. Emir Komuta Zinciri

Bu örgütlenme farklı çelişkili söylemlerle gizlenir. Böylece toplum tarafından sempati duyularak, taraftar üretmeyi hedefler. Bu kademede generallerin bir ordunun stratejisini ve operasyonlarını tasarladıkları gibi gizleme, örgütlenme ve uygulamaya ilişkin bir harekât stratejisi oluşturulur. Bu strateji oluşturulurken esas alınan konu, örgütsüz bir hareket gerçekleştirildiğine dair inancı pekiştirmeye yönelik ikna argümanlarının tasarımı ve yönetimidir.

Emir komuta zincirinde entelektüel generaller ve medya subayları tarafından stratejik hedefler kapsamında örgütlenen mekân, kendisini sürekli yeniden inşa edecek dinamiği kullanıcıyı yeniden icat ederken yaratmaktadır. Medya generalleri ve subayları

mekânda yeni bir gerçeklik inşa edecek politik yol haritasını -radikal demokrasi-sunarken, kullanıcıların medyadaki davranışları bu bağlamda şekillenmektedir. Böylece mekânın taktiksel kullanımını prensipleştiren medya general ve subayları medya kullanıcıyı üretirken, aynı zamanda zihin bombası işçisi de -piyade- üretmektedir. Bu zihin bombaları da yeni taraftarlar üretmek ve süreklilik içerisinde siyasal yapılanmanın kendisini yeniden üreterek gelişmesini sağlamaktadır.

4.1.1) Entelektüel Generaller

Stratejik tasarım entelektüel seviyede gerçekleşmektedir. Bu alanda çalışan akademisyenler mekânın kullanımı üzerine teoriler üretirken stratejik bir yaklaşımları olduğunu gizlemeye çalışmaktadır. Piramidin en üstündeki bu kademenin, medya ortamında "gri alan" yaratılması için strateji ve politika üretmek, hibritleşmenin ve çatışmanın hızını artırma görevleri vardır.

4.1.1.1) Strateji Olarak Gri Alanın Yaratımı

Radikal politik hedeflerin gerçekleştirilmesi için fikir üreten alanın önde gelen fikir lideri akademisyenler, aynı amaçları farklı şekillerde ifade ederek kimi zaman birbirleriyle çelişen ifadeler sunarak, politik hedeflerin örgütsüz bir şekilde gerçekleşeceğine dair inancı pekiştirmeye çalışmaktadır. Örneğin De Certeau yoğunlukla dil ve iletişim üzerinden bir strateji kurarken – yoğunlukla askeri literatürü kullanmış olmasına rağmen bir strateji kurduğunu söylemekten çekinse de- fiziksel bir şiddetden bahsetmez. İlgili alanı yoğunlukla ikna üzerinedir. Benzer görüşleri paylaşımlarına karşın Laclau ve Mouffe bir stratejilerinin olduğunu açıkça dile getirir. Çatışma ortamının devamlılığıyla diyalog ortamının sabote edilmesini hedefleyen düşünürler bu bağlamda De Certeau ile aynı görüştedir. Downing ve Atton gibi radikal medya teorisyenleri bir stratejileri olduğundan bahsetmekten kaçınırken benzer şekilde radikal sosyal değişimi ve anarşizmi benimserler. Certeau'nun fikirleri radikal medya teorileri ile uygulamaya bir adım daha yaklaşırken radikal medya teorisyenlerinin bu pratiklerle diyalog ortamını sabote etme amaçları stratejinin operasyonel adımlarına işaret etmektedir. Fakat radikal hedefli bir medya pratiği olan taktiksel medya tarafından bu görüş daha radikal bir şekilde dile getirilmektedir. Radikal sosyal değişim pratikleri isimlendirilmeleri ve strateji konusuna yaklaşımları dolayısı ile kimi noktalarda birbirlerini dışlıyor gibi görünseler de bu çeşitlilik bir illüzyon yaratmaktadır. Keza ortak amaçlar kapsamında geliştirilen bu çeşitlilik bir ağacın dalları gibi – grassroot - birbirlerine bağlanarak ortak radikal amaçlara hizmet etmektedir. Çok çeşitli görünen bu yapı teoride göstergelerin takip edilmesini zorlaştırarak muğlaklık – gri alan- yaratmaktadır.

4.1.1.2) Hibritleşmenin Hızını Arttırmak ve Uzlaşmazlığın Devam Ettirilmesi:

Olmuş gri alanda kılık değiştirmek kolaylaşırken, anlamı manipüle ederek taraftar üretmek de kolaylaşmaktadır. Bireyin medya kullanımı yine örgütlü bir yapı içerisinde gerçekleşmekte fakat bu yapı süreklilik içerisinde kılık değiştirerek görünmez bir el gibi kullanıcıyı yeniden üretmekte ve düzenlemektedir. Keza De Certeau'nun da stratejiyi 'kendiliğinden' bir araya gelen parçalardan olarak tanımladığı dikkate alındığında, bu radikal pratiklerin eleştirdikleri egemen pratikleri taklit ettikleri anlaşılmaktadır. Sahiplenilen ve dışlanan söylemlerle yaratılan politik yaklaşımlar farklı görüşlere sahip kişileri cezbedebilme ve radikal demokrasi kabında homojenleştirebilme potansiyeline sahiptir. Keza anlamı manipüle etmenin teorik düzeyde başladığı görülmektedir. Teorinin pratiğe geçtiği farklı gruplara yönelik radikal medya pratikleri, dezenformatif içerikleri

yayarken anlam kaymalarına sebep olmaktadır. Teorideki göstergesel hareketlilikle oluşan muğlaklık, enformasyon dolaşımı sırasında bireyin bütün değerlerini sorgulamasını sağlayacak bir potansiyele sahiptir. Yerleşik değerleri yerinden söküp bireyin bilişsel dünyalarını yeniden şekillendirebilecek bu mesajlar radikal politik aktivizasyon için kullanılabilirlerdir.

Anlamanın tahrip edilmesiyle kullanıcıların diyalog kurmasını sağlayan ortak değerler yitiminde, uzlaşma ortamı sağlanamamaktadır. Çatışmanın devamlılığının temel dinamiğini oluşturan bu anlam yitimi, toplumsalın en küçük parçası olan bireyi yeniden inşa etmekte, bireyin toplumsalın bütününe sorgulamasını sağlamakta ve böylece yeni bir toplumsal gerçeklik inşasını başlatmaktadır.

4.1.2) Medya Subayları

Taktiklerin ustaca kullanımı ile yeniden üretilen mekânda, hem mekân hem kullanıcı hem de mesaj döngüsel bir şekilde birbirlerini yeniden üretmektedir. Entelektüel generallerin kurduğu bu strateji iç içe geçmiş taktikler bütünüdür. Entelektüel generallerin altında bulunan bu kişiler sahada operasyonları yöneten-taktikleri uygulayan- subaylar gibi medya da operasyonlar ilerleten "medya subaylarıdır".

4.1.2.1) Görev ve Hedefleri

Görevleri mekân olarak ağda zamanı ve güç olarak mesajı taktiksel olarak kullanmaktır. Hedefleri: 1) Zaman ve mesajın taktiksel kullanımıyla mekânın yeniden inşasının gerçekleştirilmesi. 2) Operasyon olarak hem mesajın üretiminde hem de mesajın dağıtımında kullanıcıya sağduyu yaratarak, örgüt için taraftar üretmektir. Medya subayları mikro entellektüeller ve medya teknisyenleridir:

4.1.2.2) Mikro Entellektüeller

Entelektüel generallerin eleştirel modellerini toplumsal sosyal sorunları sınamak üzere bir cetvel olarak kullanan, böylece kendi toplumlarının özgül koşullarını eksik değerlendiren, sıklıkla yanılıya düşen fikir üreticileridir. Entelektüel generallerin bir dünya gerçekliği olarak dayattığı hokkabaz eylem modellerinin etkisinde kalan bu kişiler, kendi etki alanlarındaki kişilere bu fikirlerle etki ederek taraftar üretir, onlara radikal amaçlar doğrultusunda medya kullanım şekillerini öğretirler. Akademisyenler, gazeteciler vb. fikir önderlerinden oluşan bu organik aydın grubu Gramsci'nin bahsettiği karşı stratejinin sahadaki komuta subaylarıdır. Edward Said'in (1998, s. 22) tabiriyle "ideolojisi mesleği olmuş" bu kişilerin strateji kapsamındaki eylem ve de uygulamalara sağduyu yaratma görevleri vardır.

4.1.2.3) Medya Teknisyenleri

Medya teknisyenleri haber yapmayı reddeden medya aktivistleridir. Entelektüel generallerin ve mikro entellektüellerin mesajlarını güçlendirmek ve iktidar bloğunun diğer paylaşılan söylemlerini zayıflatmak üzere sanatı, edebiyatı, bilimsel platformları yeni teknolojik araçları kullanarak kadrajlar, açık uçlu bir şekilde dolaşıma soktukları enformasyonun kullanıcı tarafından çelişkili ve çatışmaya yol açacak şekilde anlamlandırmasını sağlarlar. Medya subayı olarak medya teknisyenleri, yeni anlam üretim araçlarını teknik açıdan kullanan kişilerdir.

Medya subaylarının hem entelektüel hem de teknik açıdan dolaşıma soktuğu eksik boyutlu enformasyon-mikro entelektüel açısından özgül koşulların eksik

değerlendirilmesi, medya teknisyeni açısından enformasyonun kadrajlanması- mekânda gerilimlerin artmasını sağlayarak çatışmanın devamlılığını sağlayacak, gerçekleştirilen parçalanma nihayetinde yeni uzlaşma ve ittifakların oluşumu ile sonlanacaktır. Kişinin medya kullanımının yeniden icat edilmesiyle kişinin kimliği de yeniden icat edilirken, aşağıdan yukarıya doğru yeni bir yapılanma gerçekleşecektir. Bu yeniden oluşum mekânın yeniden yapılanması ile neticelenerek, bir döngü halinde mekân bireyi tekrar üretmeye başlayacaktır.

4.1.3) Piyade Olarak Medya Kullanıcısı

Medya entelektüellerinin politik hedefe giden stratejiyi yazması, medya subaylarının kullanıcıyı bu doğrultuda yeniden icat edecek operasyonları uygulaması, yukarıdan aşağıya gerçekleşen "görünmez" bir örgütlenme ve stratejisinin olduğuna işaret etmektedir. Bu oluşum ağ ortamında herkesin bir medya kullanıcısı olarak süreklilik içerisinde icat edilmesiyle, nihayetinde aşağıdan yukarıya doğru yeni bir yapılanma gerçekleştirileceğini göstermektedir.

Bir dizi taktikten oluşan bu döngüsel etkileşim sürecinde kelimelerin, anlamların ve anlatıların iç içe geçişkenliği üzerinden bir ağ kurulur. Bu ağ içerisinde manipülatif mesajı tüketen medya kullanıcısı siber uzamda iradesi dışında, bazı görüşlere çekilir ve bazı görüşlerden uzaklaşır. Manipülatif enformasyon akışı sırasında bireyler yer çekiminden bağımsız bir şekilde sürüklenir gibi sosyal gruplar arasında dolaşmaya başlarlar. Göstergelerin kaybolmasıyla sosyal hayatı anlamlandırılmakta zorlanan bireyler enformasyonun çemberindeki farklı gruplara, amaçlara ve hedeflere yönelir.

Bu medya pratikleri korkuyu şiddet eylemleri ile sindirerek değil, insanların diyalogunu tahrip ederek, onları yabancılaştırarak, kutuplaştırarak gerçekleştirmektedir. Anlamın yitimini sağlayıp, diyalogu tahrip etmek ve böylece çatışma ortamı hazırlamak doğrudan bir şiddet eylemidir. Örneğin demokrasi kavramına radikal demokrasi kavramı ile şiddet öğesinin eklenmesi teorik düzeyde meşrulaştırılmaya çalışılırken, medya pratikleri bağlamında bizzat medya isimlerinin çok geçişkenli ve farklı anlam kodları olması, politik göstergelerin takip edilmesini zorlaştırmaktadır. Aktivizm gibi pasif direniş metotlarını kodlayan alternatif medyaya karşı radikal demokrasinin yeni solun anaşizmini sahipleniyor olması, şiddet ve şiddetsizlik arasındaki göstergelerin bulanık olduğuna işaret etmektedir. Kişinin muhakeme hatası yapmasını sağlayacak bu bulanıklıklarda birey yeniden üretilmektedir.

Benzer bir şekilde 1990'lardan sonra terör gruplarının siyasallaşmaya başlamasıyla beraber barış, özgürlük, refah eşitliği kapsamında söylem üretirken barışı engelleyen şiddet eylemleri gerçekleştirdiği, refah eşitliğini gerçekleştirecek yatırımları yine şiddet eylemleriyle engellediği ve de bölgedeki halk üzerinde baskıcı uygulamalar gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu bağlamda göstergelerin bulanıklaştırılması ile fiziki veya bilişsel şiddet eylemlerine bir özgürlük alanı yaratılmaktadır. Burada söylemler vasıtasıyla kişiler yeniden üretilirken aynı zamanda egemenlik arayışındaki gruplar tarafından baskılanmaktadır. Clausewitz'in kılık değiştirme ve hokkabazlık olarak tanımladığı bu taktikler gücünü kelimelerin ve yeni iletişim araçlarının ustalıklı kullanılmasından almaktadır.

KAYNAKÇA

AHEARNE, J. (2007). *Michel de Certeau: Interpretation and its other*. Cambridge: Polity Press.

ALTHUSSER, L. (2000). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (Y. Alp , & M. Özışık,

Çev.) İletişim Yayınları: İletişim Yayınları.

ANDERSSON, L. (2018). What's left of the radical left online? Absence of communication, political vision, and community in autonomist web milieus in Sweden. *Mew Media & Society*, 20(1), 384-398.

ATTON, C. (2002). News cultures and new social movements: Radical journalism and the mainstream media. *Journalism Studies*, 3(4), 491-505.

ATTON, C. (2007). *Alternative media*. Londra: Sage Publications.

ATTON, C. (2014). Alternatif Medya'ya yaklaşmak: Teori ve metodoloji. B. Yanıkkaya, & B. Çoban içinde, *Kendi Medyanı Yarat: Alternatif Medya Karşılaştırmalı Örnekler* (s. 21-62). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

AVŞAR, Z. (2017). İnternet çağında medya, terör ve güvenlik. *TRT Akademi*, 2(3), 116-117.

BAILEY, O. G., CAMMAERTS, B., & CARPENTIER, N. (2007). *Understanding alternative media*. Berkshire: Open University Press.

BALCIOĞLU, İ. (2001). *Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.

BARKER, C., & GALASINSKI, D. (2001). *Cultural studies and discourse*. London: Sage Publications.

BERMAN, S. (2002). Defining tactical media: An historical overview. B. Abrash, & F. Ginsburg içinde, *Tactical media: The virtual casebook*. New York University.

BOOKCHIN, M. (1986). *Radicalizing democracy*. Toronto: Northern Lights Press.

CANPOLAT, N. (2005). Foucault. N. Rigel içinde, *Kadife Karanlık* (s. 75-138). İstanbul: Su Yayınevi.

CARPENTIER, N., & CAMMAERTS, B. (2006). Hegemony, democracy, agonism and journalism: An interview with Chantal Mouffe. *Journalism Studies*, 7(6), 964-975.

CASTELLS, M. (2012). *İsyen ve umut ağları*. (E. Kılıç, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları .

CLAUSEWITZ, v. C. (1975). *Savaş üzerine*. (Ş. Yalçın, Çev.), İstanbul: May Yayınları.

ÇAKIRCA, B. (2019). Savaşı siyaset ile okumak: Clausewitz paradigması ne söyler? *Muhafazakar Düşünce*, 15(56), 83-100.

DAHLBERG, L. (2007). The internet and discursive exclusion: From deliberative agonistic public sphere theory. E. Siapera, & L. Dahlberg içinde, *Radical Democracy and The Internet* (s. 128-147). Londra: Palgrave Macmillan.

DAHLBERG, L., & SIAPERERA, E. (2007). Introduction: Tracing radical democracy and internet. L. Dahlberg, & E. Siapera içinde, *Radical democracy and the internet: Interrogating theory and practice* (s. 1-16). Londra: Palgrave Macmillan.

DE CERTEAU, M. (1988). *The practice of everyday life*. Kaliforniya: University of California Press.

DE CERTEAU, M. (2008). *Gündelik hayatın keşfi*. (A. L. Özcan, Çev.) Ankara: Dost Kitapevi.

DEMİR, C. K. (2008). Öğrenen örgütler ve terör örgütleri bağlamında PKK. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), 57-88.

DEMİR, S. T. (2018). *PKK'nın iletişim stratejisi*. İstanbul: SETA Yayınları.

DENİZ, Ç. A., & KENTEL, F. (2016). De Certeau: Operasyonlar, strateji, taktik ve kent. *Tarih Okulu Dergisi*, 9(15), 747-761.

DEWDNEY, A., & RIDE, P. (2006). *The new media handbook*. (J. Curran, Ed.) Londra & New York: Routledge.

DIJK, T. V. (2003). Söylem ve ideoloji: Çok alanlı bir yaklaşım. B. Çoban, & Z. Özarslan içinde, *Söylem ve İdeoloji* (B. Çoban, Z. Özarslan, & N. Ateş, Çev., s. 13-112). İstanbul: Su Yayınları .

DOWNING, J. D. (2001). *Radical media: Rebellious communication and social*

movements. London: Sage Publications.

DOWNING, J. D. (2007). Grassroots media: Establishing priorities for the years ahead. *Global Media Journal*, 1(1)1-16.

DOWNING, J. H. (2003). Audiences and readers of alternative media: the absent lure of the virtually unknown. *Media Culture Society*, 625-645.

FABER, L. W., & HOCHHEIMER, J. L. (2016). Networking the counterculture: The 1970 Alternative Media Conference at Goddard College. *Journal of Radio & Audio Media*, 23(2), 200-212.

FOUCAULT, M. (2007). *Cinselliğin tarihi*. (H. U. Tanrıöver, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

GÖKBUNAR, A. R., & GÖKBUNAR, R. (2010). *Terör ekonomisi*. İstanbul: Bata yayıncılık.

GRACIA, D., & LOVNIK, G. (1997). *ABC of tactical media*. Ağustos 14, 2019 tarihinde http://subsol.c3.hu: http://subsol.c3.hu/subsol_2/contributors2/garcia-lovinktext.html adresinden alındı

GENÇTÜRK, T. (2012). *Terör ve uluslararası terörizme farklı yaklaşımlar*. Ankara: Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi.

GITLIN, T. (2008). Medya sosyolojisi: Egemen paradigma. S. Çelenk içinde, *İletişim çalışmalarında kırılmalar ve uzlaşmalar* (s. 19-66). Ankara: De Ki Yayınevi.

GRAMSCI, A. (1997). *Hapishane defterleri*. (A. Cemgil, Çev.) İstanbul: Belge.

GRAMSCI, A. (2012). *Gramsci kitabı - seçme yazılar 1916-1935*. (D. Forgacs, Ed., & İ. Yıldız, Çev.) Ankara: Dipnot Yayınları.

GROSS, M. L., & MEISELS, T. (2017). *Soft war: The ethics of unarmed conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.

GUATTARI, F. (2009). *Soft subversions: Texts and interviews*. Los Angeles: Semiotext(e).

HUNTINGTON, S. (2015). *Medeniyetler çatışması ve dünya düzeninin yeniden kurulması*. (M. Turhan, & C. Y. Soydemir, Çev.) İstanbul: Okuyan Us Yayın.

İŞİK, M. (2009). *Terör örgütlerinin bir propaganda aracı olarak interneti kullanması: Örnek olay PKK terör örgütü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.

İŞİK, M. (2013). *Şiddetin dili değişmez: DHKP-C ve İBDA-C terör örgütlerinin söylemlerinin benzerliği üzerine bir inceleme*. İstanbul: Zinde Yayınları.

JEPESSEN, S. (2016). Direct-action journalism: Resilience in grassroots autonomous media. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, 5(3), 383-403.

KHASNABISH, A. (2010). *Zapatistas: Rebellion from the grassroots to the global*. New York: Zed Books.

KLUITENBERG, E. (2011). *Legacies of tactical media*. Amsterdam: Institute of Network Cultures.

LACLAU, E., & MOUFFE, C. (2004). *Hegemony and socialist strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London: Verso.

LOMBARDO, D. (2010). De Certeau, the everyday and the place of humour. *Revue d'Histoire des Sciences Humaines*, 2(3), 75-95.

MARCUSE, H. (1972). *Counter revolution and revolt*. Boston: Beacon Press.

MARX, K., & ENGELS, F. (2013). *Alman ideolojisi*, (T. Ok, & O. Geridönmez, Çev.) İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

McLUHAN, M. (1962). *The gutenbergalaxy*. Toronto: University of Toronto Press.

McLUHAN, M. (1970). *Culture is our business*. Eugene: Wipf and Stock Publisher.

McLUHAN, M. (1994). *Understanding media: The extensions of man*. Massachusetts: The MIT Press.

- McLUHAN, M., & FIORE, Q. (2001). *The medium is the massage: An inventory of effects*. Kaliforniya: Gingko Press.
- McNALLY, M., & SCHWARZMANTEL, J. (2009). *Gramsci and global politics*. Londra ve New York: Routledge.
- MOUFFE, C. (2018). *For a left populism*. Londra & New York: Verso.
- ÖZER, Y. (2018). Savaşın değişen karakteri: Teori ve uygulamada hibrit savaş. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(1), 29 –56.
- PAUL, M. J. (2017). *Terrorism and the media: a handbook for journalists*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- PETERS, M. A. (2017). Ecopolitical philosophy, education and grassroot democracy: The "return" of Murray Bookchin (Or John Dewey). *Geopolitics, History, and International Relations*, 7–14.
- RAPOPORT, D. C. (2004). The four waves of modern terrorism", *Attacking terrorism: Elements of a grand strategy*, (Ed.) K. A. Cronin, & J. M. Ludes içinde, 46-73. Washington: Georgetown University Press, 2004.
- RICHARDSON, J. (2019). *The language of tactical media*. Erişim Tarihi: 30.08.2019 tarihinde tacticalmediafiles.net: http://www.tacticalmediafiles.net/n5m4_journal/journal5e2d.html?118+275+1410
- RUNCIMAN, D. (2016). *Politika*. (A. C. Altunkanat, Çev.) İstanbul: BKZ Yayıncılık.
- SAID, E. (1998). *Oryantalizm*. (N. Uzel, Çev.) İstanbul: İrfan Yayınevi.
- SANDOVAL M., & FUCHS, C. (2010). Towards a critical theory of alternative media. *Telematics and Informatics*, 141-150.
- SIAPERA, E. (2007). Multicultural radical democracy and online Islam. L. Dahlberg, & E. Siapera içinde, *Radical democracy and the internet* (s. 148-168). Londra: Palgrave Macmillan.
- SKAIDRE, Ž. (2019). Grassroots activism and sustainable development. *Encyclopedia of Sustainability in Higher Education*, 1-10.
- STALLMAN, R. M. (2015). *Free software, free society*. Boston: Free Software Foundation.
- STERLING, B. (1992). *The hacker srackdown: Law and disorder on the electronic frontier*. New York: Bantam Books.
- TACTICALMEDIAFILES.NET. (2017, Mart 07). *The concept of tactical media*. Erişim Tarihi: 14.08.2019, tacticalmediafiles.net: <http://www.tacticalmediafiles.net/articles/44999/The-Concept-of-Tactical-Media>
- TATAR, T. (2013). Yeni toplumsal hareketler ve küresel projeler. *Ortadoğu Analiz*, 3(57), 10-19.
- TAYLOR, V., & PITMAN, T. (2013). *Latin American identity in online cultural production*. New York: Routledge.
- TBMM İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONU, T. İ. (2013). *Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerinin incelenmesine yönelik alt komisyon raporu*. Ankara: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.
- TZU, S. (2008). *Savaş sanatı*. (A. Demir, Çev.) İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- UNODC. (2012). *The use of internet for terrorist purposes*. Vienna: United Nations.
- VALLEE, J. (1982). *The network revolution: Confessions of a Computer Scientist*. Kaliforniya: And/Or Press.

Summary

McLuhan points out the device, De Certeau points out the message as divisive

practices. Foucault defines these practices as opposing strategies in power relations. The nomadic media practices of tactical, radical and alternative media that adapt to our daily life with internet technology, which manipulate democracy and instrumentalize the media, creates the paradox of terror and free media a problematic in the 21st century. These media practices claim of not having a strategy, that they are dispersed and unorganized movements. However, their practices points to the destructiveness of cognitive organization despite physical disorganization. By means of the cognitive organization, which is realized by using media tactically, reveals that the replicable models of radical democracy media practices are always ready to produce radical groups, which are ready to act physically.

When we remind that the media practices today called as alternative, tactical and radical media are militant or autonomous social movement media, which are composed of nomadic practices and grassroots organizing models expressing demands for radical democracy, it is possible to say that McLuhan's prediction about Third World War, which he forecasted as a guerrilla information war, has been realizing in first half of the 21th century.

Strategy is dependent on space. Just as the physical combativeness of troops fighting in a field depends on the terrain conditions, the power focuses colliding in the digital public space with different discourses depend on the cognitive combat conditions supported or weakened by the network environment. When messages are regular and the meaning is clear in information flow, conflicts will be prevented by creation of dialogue environment. However, if information loss happen by the manipulation of meaning and perception, the consequence will be an environment, where conflicts will be high in a hazy place.

When we look at the radical political strategies of ideological media practices it is seen that two main goals are determined. These goals focus on recreation of the "space" within the scope of political goals. One of these goals is to increase the speed of hybridization by creating a gray zone in the network environment, and the second is the sustainability of conflict in this "gray zone". By means of these recreations, ideologies also produce the conditions under which they can impose their will.

This process, which takes place in a cyclical fashion, takes place in an invisible chain of command. Strategic design of this combat takes place at the intellectual level. This level at the top of the pyramid has the task of increasing the speed of hybridization and conflict by creating strategies and policies to create a "gray area" in the media environment. These people are sort of intellectual generals. They try to hide that they have a strategic approach while generating theories on the use of media as space. This strategy set up by intellectual generals is a set of intertwined tactics.

The operations of the strategy are led by "media officers", who are below intellectual generals. They lead the operations in the field by implement the tactics. In the space, which is reproduced with the skillful use of tactics, both the space, the user and the message reproduce each other in a cyclical fashion.

The fact that the media intellectuals write the strategy towards the political goal, the media officers implement the operations that will reinvent the user accordingly, indicate that there is an "invisible" organization and strategy that takes place from the top down. This formation shows that with the continuous invention of individuals in the network environment as a media user, a new social structure will eventually be realized from the bottom up.

While media generals and officers present the political roadmap that will build a new reality in the space, the behaviour of users in the media is shaped in this context. Thus, while the media generals and officers, who take the tactical use of the space to produce media users as principle, they also produce mind bomb workers - the infantry. These mind bombs produce new supporters and ensure the development of the political structuring by reproducing itself in a continuum.